

Veszélyben a dollár világuralma

2024 augusztus 03. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A BRICS-országok egy új nemzetközi fizetési rendszer felállítását tervezik.

A dollárnak annyi? Jön a jüankorszak? Kína felemelkedése a dollár hegemoniájának végét is jelenti? És ez már meg is történt? Vagy azért még lassabban az agarakkal...?

A dollár hegemoniája azt jelenti, hogy a világkereskedelem döntő része ebben a pénznemben zajlik, és a dollár a második világháború vége óta a világ első számú tartalékdevizája. Azaz, olyan külföldi deviza, amit az országok központi bankjai és államkincstárai tartanak, több okból: gazdasági sokkok kivédése, importhoz szükséges deviza biztosítása, államadósság kezelése vagy saját devizájuk árfolyamának befolyásolása.

Érdemes a tartalékokat olyan devizákban tartani, amelyeknek nagy és nyitott piaca van. Ebben az esetben tudja egy ország gyorsan mozgósítani a tartalékait, pénzpiaci adásvételi műveletekkel befolyásolni a saját devizájának értékét, ezzel erősítve a stabilitást és a befektetői bizalmat. A Nemzetközi Valutaalap (IMF) nyolc tartalékdevizát tart számon: az angol font, az ausztrál, a kanadai és az USA dollár, az euró, a japán jen, a kínai renminbi (azaz jüan) és a svájci frank. Ezek közül a dollár teszi ki a világ teljes devizatartalékának 59 százalékát.

A dollár vezető státusát a második világháború végén, 1944-ben tartott Bretton Woods-i konferencia alapozta meg. 48 ország állapodott meg az IMF és a Világbank létrehozásában. Létrejött egy átváltási rendszer, amelyben mindegyik az ország a dollárhoz kötötte devizájának értékét. A dollárt pedig aranyra lehetett váltani, unciánként (kb. 28.35 gramm) 35 dollárért.

Az 1960-as évekre azonban akkorára nőtt a világgazdaság, és az ebben forgó dollármennyiség, hogy az Egyesült Államoknak már nem volt annyi aranytartaléka, ami ezt fedezni tudta volna. Attól tartva, hogy egy esetleges válság esetén megrohamozzák, és kifogy az USA aranytartaléka, 1971 augusztusában Nixon elnök felfüggesztette a dollár átválthatóságát aranyra. Így lett vége a Bretton Woods-korszaknak, és kezdődött el az úgynevezett fiat valuták időszeke. Amikor is az országok szabadon vagy tág keretek között lebegtethetik az árfolyamaikat, és aranyfedezet helyett az egyes kormányok állnak garanciaként a devizák mögött.

A dollár dominanciája ettől még persze nem szűnt meg.

A világkereskedelem döntő többsége továbbra is dollárban zajlott. És született egy újabb megállapodás, ami az arany helyett egy másfajta, többé-kevésbé kézzelfogható fedezetet, ezáltal értéket biztosított a dollárnak: az úgynevezett petrodollár megállapodás 1974 júniusában.

Az 1973-as jom kippuri háború során Egyiptom és Szíria egy arab koalíció élén megtámadta Izraelt. Az USA jelentős katonai támogatást nyújtott Izraelnek, amiért Szaúd-Arábia és az OPEC-tagállamok öt százalékkal csökkentették a kitermelésüket, majd pedig olajembargót hirdettek többek között az USA-val szemben. Ebből lett a '73-as olajválság. A nyugati világ megrémült, hogy veszélybe kerül az első sorban olajból származó energiára felépített jólét.

A háború során Egyiptom és Szíria szovjet beavatkozást is kért, amit ugyan csak részben kaptak meg, de ettől Szaúd-Arábia, mint a térség vezető állama és olajnagy hatalom kissé megijedt. Ezért aztán a feleknek egyaránt érdeke volt az olajválság megszüntetése, és egy megállapodás megkötése. Ennek főbb pontjai: Szaúd-Arábia felhagy az olajembargóval, az olaj árát pedig ezentúl mindig dollárban határozza meg. A befolyt olajbevételekből Szaúd-Arábia amerikai állampapírokat vásárol. Ezt a pénzt pedig az USA fejelődő országokba helyezi ki hitelként, amiből ezek az országok mezőgazdasági eszközöket és termékeket vásárolnak... az USA-tól. Cserébe az USA katonai támogatást nyújt, biztosítva a szaúdiak vezető szerepét a térségben és az olajpiacon, mind a potenciális helyi riválisokkal, köztük Iránnal, mind pedig a Szovjetunióval szemben. Szaúd-Arábia nem vesz részt többé semmilyen Izrael-ellenes háborúban.

A petrodollár megállapodás garantálta a dollár hegemoniáját, hiszen a világgazdaságot működtető legfontosabb energiahordozót, az olajat dollárban kellett fizetni. Így világszerte minden állam és nagy gazdasági szereplő folyamatosan dollárt kellett, hogy vásároljon, ami folyamatos dollárkeresletet teremtett, növelve a dollár vásárlóerejét.

És garantálta az amerikai jegybank szabadságát a további dollárnyomtatásra is, mivel a folyamatos dollárkereslet megakadályozza a dollár inflációját. Így viszont még több dollár került a világgazdaság rendszerébe.

A dollár tartalékdeviza-szerepét Valéry Giscard d'Estaing francia elnök „túlzott kiváltságnak” nevezte a 60-as években. A dolláréhség világszerte olcsó finanszírozást biztosított az amerikai befektetések számára. Az USA ugyan külkereskedelmi hiányt halmozott fel egy idő után (azaz többet importált, mint exportált), de ezt fenn tudta tartani a dollártartalékok iránti kereslettel. Ugyanakkor emiatt olcsóbban tudott államkötvényeket is kibocsátani, mivel elég volt alacsonyabb hozamot fizetnie a befektetőknek. Ez hosszabb távon az egyre növekvő amerikai

adósság finanszírozását is lehet?vé tette.

A nemzetközi fizetési rendszerek központi elemeként a dollár szankciós ereje is jelent?s.

A világhereskedelem dönt? része dollárban zajlik, így a tranzakciókat lebonyolító kereskedelmi bankoknak az amerikai jegybank szerepét betölt? Fednél van számlája. Ha leállítja a dollártranzakciókat, feketelistára tesz egyes szerepl?ket, ezzel az USA jelent?sen meg tudja nehezíteni számukra a kereskedést. Ez történt 2022-ben, amikor nemcsak orosz cégeket és magánszemélyeket szankcionáltak, hanem az orosz központi bank dollárszámláját is zárolták.

A túl agresszív szankciók persze vissza is üthetnek, akár a dollár hegemoniáját is veszélyeztetve. És ez nem „orosz dezinformáció”, hanem Janet Yellen, a Fed mostani elnöke mondta. Benn Steil, a Council of Foreign Relations külgazdasági igazgatója szerint pedig ez olyan, mint amikor egy hatékony antibiotikumot túl nagy adagban visznek be. Ez új, az antibiotikumra rezisztens törzsek létrehozására serkenti a baktériumokat.

Az Oroszországgal szembeni szankciók hatására az USA egyre több kereskedelmi partnere, például India egyre inkább igyekezett olyan kereskedelmi ügyleteket és megoldásokat találni, amelyekhez már nem volt szükség dollárra. A kínai jüan pedig a legnagyobb mértékben használt deviza lett Oroszország külkereskedelmében.

A dollárhegemonia hátránya, hogy az er?s dollár olcsóbbá teszi az importot és nehezebbé az exportot. Vagyis más országok számára drágává, ha amerikai árut importálnak. Ez pedig megnehezíti a hazai gyártók külföldi értékesítéseit, ami munkahelyek megsz?néséhez vezethet. Más országok pedig a dollártartalékuk növelésével, azaz effektíve dollárvásárlással gyengíthetik a saját devizáikat, ezzel kereskedelmi többletet elérve, és rontva az amerikai exportpozíciókat.

Nemcsak India és más fontos partnerek keresik a dollártól független kereskedelmi lehet?ségeket, hanem egyes olajtermel? országok, köztük a legnagyobb, Szaúd-Arábia is kötöttek már jelent?s olajüzleteket, például kínai jüanban. Ebb?l sokan levonták azt a következtetést, hogy a szaúdiak kiléptek a megállapodásból. Ez nem igaz, de az sem, hogy a deal lejárt, mert nem is volt lejárat dátuma. A szaúdiak valóban bejelentették, hogy nem hosszabítják meg. Ugyanis egy új megállapodás van szület?ben a két ország között, aminek az el?készítése még a Trump-kormányzat idején kezd?dött.

Ennek részeként, az Ábrahám-egyezmények kiterjesztésével Szaúd-Arábia is el fogja ismerni Izrael államot, az USA pedig a szaúdiaknak nyújtott biztonsági támogatást kib?víti az urándúsítás technológiájával. Ezzel atomer?m?veket lehet üzemeltetni, de a kés?biekben nukleáris fegyverek gyártását is lehet?vé tehetik. Ez pedig a legf?bb riválissal, a dúsítási technológiával már rendelkező Iránnal szemben lehet fontos Szaúd-Arábiának. Az új megállapodás alapján Szaúd-Arábia továbbra is f?ként dollárban határozza meg az olaj árát, de más devizákban is elfogadhatja a vételárat (ahogy egyébként eddig is tehetette).

A megváltozott helyzet tehát nem jelenti a dollár tartalékdeviza-hegemoniájának végét vagy az amerikai államkötvények globális piacának összeomlását. Az egyezmény még valóban nem lépett életbe, de a késés oka az, hogy amíg tart a gázai háború, addig Szaúd-Arábia politikai okokból nem ismerheti el Izraelt. Így el?fordulhat, hogy az Ábrahám-egyezményekre a koronát az elnöki hivatalba esetlegesen visszatér? Donald Trump teheti fel.

A dollár nem omlik össze, de fontos fejlemények történnek a világ pénzpiacain. A június elején Szentpéterváron megtartott, egyfajta ellen-Davosnak is tekinthető Nemzetközi Gazdasági Fórumon bejelentették, hogy Oroszország, több más BRICS-országgal együtt, egy új nemzetközi fizetési rendszer felállításán dolgozik, amely független a bankok közötti tranzakciókat lebonyolító SWIFT-től, amiből az orosz bankokat kizárták a háború kezdetét követően. Ez a függetlenedés számottevően csökkentheti a dollár szankciós erejét.

Putyin megbeszélést folytatott Dilma Rousseffel, Brazília korábbi elnökével, aki jelenleg az Új Fejlesztési Bank elnöke, amely de facto központi bankként a BRICS+ tagállamok számára nyújt fejlesztési hiteleket. A megbeszélésen az új BRICS-valuta létrehozása volt az egyik fő téma. Ha egy-két évbe is telik még a bevezetése és az infrastruktúra kiépítése, ez a pénz biztosan megérkezik. És ha nem is szünteti meg a dollár vezető szerepét, de mindenképp megszorongathatja azt.

Jeszenszky Zsolt - www.magyar nemzet.hu

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázzatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló